

Kopia till Utbildningsdepartementet

REMISSVAR

1 (4)

Datum
2019-02-04

Vårt diarienummer
ADM/2019:43

Ert datum
2018-01-18

Er beteckning
S2019/00206/SF

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Promemorian Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området vid ett avtalslöst brexit

Centrala studiestödsnämnden (CSN) önskar, utifrån sitt verksamhetsområde, lämna följande synpunkter på förslagen i promemorian.

4.1 Enskildas rätt till sociala trygghetsförmåner när den fria rörligheten nyttjas i EU/EES

Regelverk som möjliggör samordning av sociala trygghetsförmåner

Av promemorian framgår att ett villkor i ett medlemslands lagstiftning om krav på medborgarskap inte kan göras gällande gentemot personer som omfattas av förordningen. Medborgarskap är dock inte ett villkor för att en person ska vara försäkrad för sociala trygghetsförmåner i Sverige och inte heller ett försäkringsvillkor för någon förmån.

CSN vill upplysningsvis nämna att utländska medborgare, som inte omfattas av förordning 883/2004, behöver uppfylla särskilda villkor i studiestödslagen (1999:1395) för att kunna få svensk studiehjälp i form av studiebidrag och extra tillägg. Läs mer om detta i avsnittet nedan.

4.2 Tillgång till svenska sociala trygghetsförmåner med stöd av socialförsäkringsbalken, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller förordning 883/2004 före Förenade kungarikets utträde ur EU och 4.3 Tillgång till svenska sociala trygghetsförmåner för enskilda bosatta i Förenade kungariket efter utträdestidpunkten

Ett avtalslöst utträde

I promemorian saknas en beskrivning av hur studiebidrag och extra tillägg påverkas vid ett avtalslöst utträde för Förenade kungariket, jfr avsnitt 4.2. CSN vill därför kort informera om detta och samtidigt beskriva hur prövningen av rätten till studiebidrag och extra tillägg görs när

CSN Huvudkontoret

Postadress
851 82 Sundsvall

Telefon
060-18 60 00

Telefax
060-18 61 93

Webbadress
www.csn.se

Försäkringskassan meddelar CSN att dessa förmåner ska betalas ut som familjeförmåner enligt förordning 883/2004.

Studier i Storbritannien

Enligt studiestödsförfattningarna krävs inte att den studerande är bosatt i Sverige för rätt till studiehjälp (exempelvis studiebidrag och extra tillägg). Fortsatt export är således möjlig även om förordning 883/2004 inte är tillämplig.

För studier utanför EU/EES och Schweiz kan dock studiehjälp endast lämnas om studierna inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige, den studerande före studierna är folkbokförd i Sverige under en viss tid samt studierna omfattar minst tre månaders heltidsundervisning (2 kap. 9 § studiestödslagen och 2 kap. 16 § studiestödsförordningen (2000:655)). Vid studier inom EU/EES och Schweiz bortses dock från ovanstående villkor¹. Villkoren gäller inte heller när studiebidrag och extra tillägg ska betalas ut som en familjeförmån enligt förordning 883/2004. Om Förenade kungariket blir ett tredjeland behöver dock en studerande normalt uppfylla ovannämnda villkor för att komma ifråga för studiehjälp vid studier i landet. Studier i tredjeland ger sällan rätt till studiehjälp eftersom sådana studier normalt bedöms motsvara svensk gymnasieutbildning, dvs. studierna kan lika väl bedrivas i Sverige.

En utländsk medborgare behöver dessutom uppfylla särskilda villkor för rätt till svensk studiehjälp för studier utomlands (1 kap. 4 – 5 §§ eller 1 kap. 7 § studiestödslagen). När studiehjälpen ska samordnas enligt förordning 883/2004 saknar det dock betydelse vilket medborgarskap den studerande har. En utländsk medborgare vars ärende ska samordnas enligt förordning 883/2004 behöver alltså inte uppfylla villkoren i studiestödslagen för rätt till svensk studiehjälp i form av studiebidrag och extra tillägg. Av de studerande som ansökte om studiehjälp för utlandsstudier år 2018 prövades drygt 740 personer (35 procent av totalen) mot förordning 883/2004.

Studier i Sverige

En svensk medborgare kan fortsatt beviljas studiebidrag och extra tillägg även om förmånerna inte ska samordnas enligt förordning 883/2004.

En utländsk medborgare i motsvarande situation riskerar dock att förlora rätten till studiebidrag och extra tillägg. Han eller hon behöver uppfylla särskilda villkor för rätt till svensk studiehjälp för att studera i landet (1 kap. 4 - 7 §§ eller 2 kap. 4 § studiestödslagen). Ska ingen samordning göras enligt förordningen behöver en sådan studerande uppfylla ett av ovannämnda

¹ Se exempelvis Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52) sidorna 135 – 137.

villkor för att överhuvudtaget kunna komma ifråga för studiebidrag och extra tillägg. År 2018 prövades drygt 3 300 mot förordning 883/2004.

5 Förslag till åtgärder för att mildra konsekvenserna av ett avtalslöst utträde

5.4 Förslag till fortsatt export av svenska trygghetsförmåner till EU-medborgare i Förenade kungariket under en övergångsperiod

Studier i Storbritannien

Förslaget i promemorian innebär att en studerande² i Förenade kungariket omfattas av 5 § i förslaget förutsatt att han eller hon hade rätt att få eller får studiebidrag och extra tillägg utbetalda i Förenade kungariket den 29 mars 2019 med stöd av förordning 883/2004. En sådan studerande kan alltså fortsatt få förmånerna med stöd av förordningen till och med december 2019. Från och med den 1 januari 2020 gäller istället de nationella reglerna om rätt till studiehjälp för studier i Förenade kungariket, dvs. tredjeland, vilket gör att rätten till studiehjälp kan komma att upphöra.

Studier i Sverige och studier utomlands

CSN uppfattar att förslaget innebär att en studerande som studerar i Sverige eller en studerande som studerar i ett annat land än Förenade kungariket och som idag får sitt studiebidrag och extra tillägg samordnat med stöd av förordning 883/2004 inte omfattas av 5 § då bestämmelsen endast avser en förmån som ska *utbetalas i Förenade kungariket*.³ En EU/EES medborgare eller en övrig tredjelandsmedborgare som studerar i Sverige eller studerar i ett annat land än Förenade kungariket kan därmed förlora sitt studiebidrag och extra tillägg redan från och med den 30 mars 2019. Detta för att den studerande, när förmånerna inte längre kan samordnas enligt förordning 884/2004, måste uppfylla ett av de särskilda villkoren i studiestödslagen för rätt till svensk studiehjälp.

CSN anser att regeringen bör överväga om alla studerande som idag har rätt till studiebidrag och extra tillägg genom förordning 883/2004 ska omfattas av möjligheten att fortsatt beviljas förmånerna med stöd av förordningen under den föreslagna övergångsperioden. Utländska medborgare som studerar i ett annat land än Förenade kungariket bör på samma sätt som studerande i Förenade kungariket ges möjlighet att under 2019 ställa om till följd av Förenade kungarikets utträde ur EU eftersom utträdet kan medföra en

² Svensk medborgare, EU/EES medborgare, schweizisk medborgare eller annan tredjelandsmedborgare.

³ Om betalningsmottagaren bor i Förenade kungariket bör dock förmånerna kunna fortsätta utbetalas med stöd av 5 § i förslaget eftersom den i så fall görs till Förenade kungariket.

förändring av familjens inkomster. CSN och Försäkringskassan får på så sätt också bättre möjligheter att förbereda sig inför den förändrade hanteringen och under övergångsperioden behöver myndigheterna inte heller tillämpa olika regelverk för studerande som idag omfattas av förordning 883/2004.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åsa Lindahl efter föredragning av verksjuristen Annika Åhlin. I arbetet med remissvaret har även verksamhetscontrollern Maria Digre, utredaren Alexandra Swenning Berglin och verksjuristen Cecilia Ljung deltagit.

Åsa Lindahl

Annika Åhlin